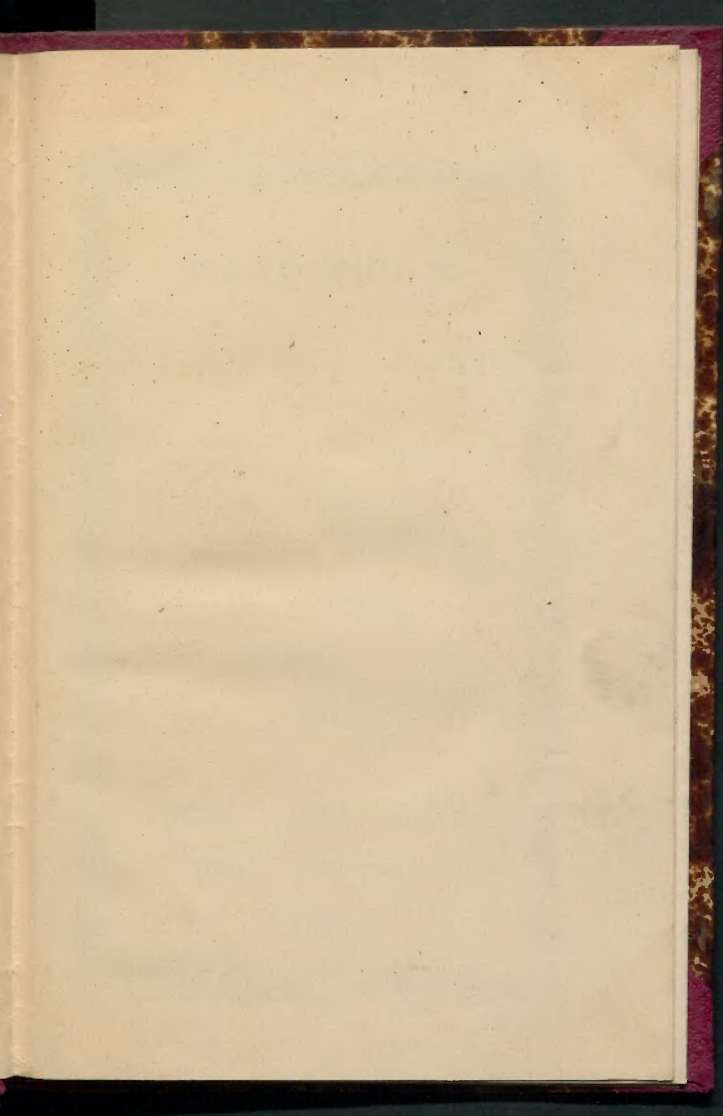
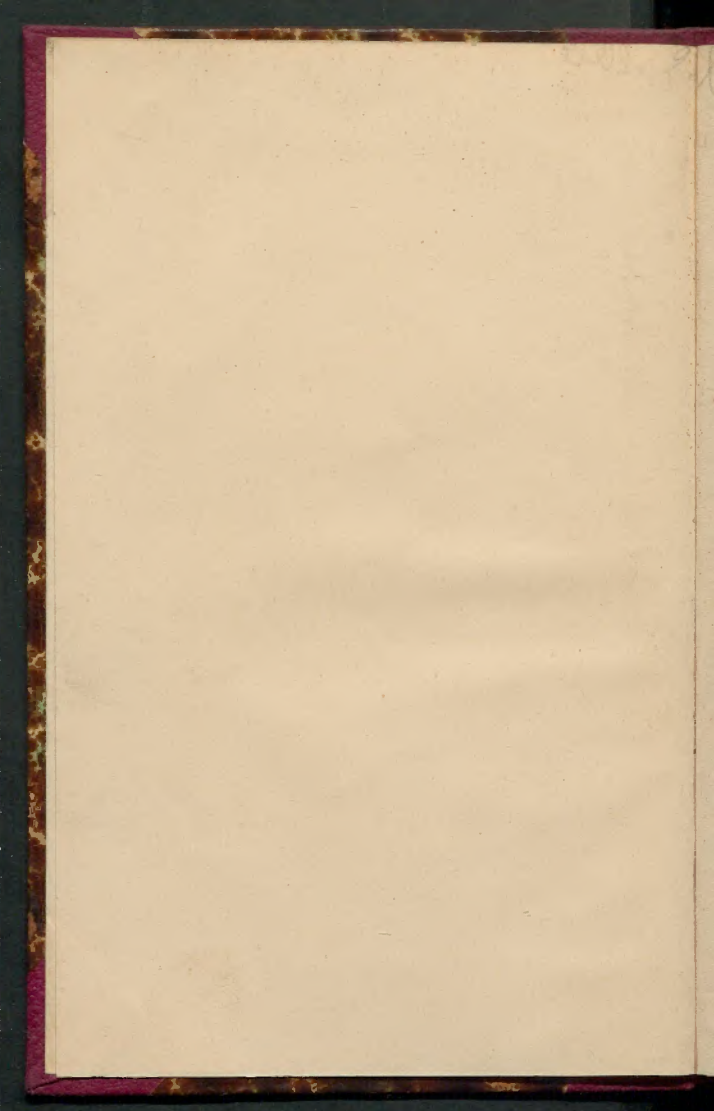

151

m. 151.

ՓԼՄՊՈՒԳ

ԶՐԱԱԹԸՆԱ ՏԱՅԻՐ

ԹԱԿԻՄՆԱՄԷ

Պ . Գ . Ռ . Բ

ԳԱՅՐԵԹԻ ԻԼԷ

ԳՕՆՍԹԱՆԹԱՆԻՅԷՏԷ

Ա . Գ . ՉԸՐԶԻԼԻՆ ՊԵՍՄԱՌԱՆԵՍԻՆՏԷ

1858

Ի Լ Ե Ն

(ՍՄԵՆԱԸ ԻԼՔԵԱՍՐՆՈՒՄ ՓԱՄԱԳՈԼՁ
ՀԱՍՐԼԱ ԿԵԹԻՐՄԷՔ ԻՋԻՆՆ ԵԱԳՐՆԼԱՐՈՒՄ
ԻՆԿԻԼԹԵՐՐԱ ԹԱՐԱՓՐՆՈՒՄՆ ԴԱԽԱՍՈԼՍ
ԻԳՆԱՄ ՕԼՈՆՆՈՒԼՈՒԼ ԴԻԼՇԱՀԱՏԷ ԷՏԷ-
ՐԷՔ, ՓԱՄԱԳՈՒԳ ԶՐԱԵԹԸՆԱ տայիր Թահ-
սիլ Էթմիշ ՕԼՈՒԼՈՒԼՄՄ պազը ԽՈԼՍՈԼՍԼԱ-
ՐԸ պասթըրմաղա ճէսարէթ Էյլէտիմ շՈԼ-
ՄԷՄՈԼԼ Իլէ քի Իշպու պէլտէտէ պուլու-
նան Չիֆթճիլէր պուլնտան տախի մէն-
ֆաաթ պուլաճագլար:

Փ Ե Մ Պ Ո Ւ Ռ

ԶՐԱՍԹԸ

ՆԵՄԻՆԻ նէպատաթըն էօմրիւնէ թօփ-
րագտա օլան գուվէթտէն վէ սուտան
մատա սըճագլըգ տախի լազըմ օլտու-
ղու տէրքեար տըր: Փագաթ պազըլարը
շիտտէթլի սըճաղա վէ պազըլարը աղ սը-
ճաղա միւհթաճ օլտուգլարը սէպէպլէ,
սըճագ մէմէքէթլէրտէ պիթէն նէպա-
տաթ սօուգ երլէրտէ օլմաղ, վէ սօուգ
մէմէքէթլէրտէ օլանլար սըճագ մահալ-
լէրտէ հաշամաղ, քէզալիք ալչագ օվա
եերլէրտէ օլանլար եիւքսէք տաղ իւզէ-
րինտէ օլանլարտան ֆարգլը օլուր: Իմ-
տի ըչպէր օլան՝ պիր նէպատաթ զըա-
աթընա արզուքէշ օլտուղունտա, եալը-
նըզ օնու էքիպ թիմար էթմէնին ուսու-
լէրինի թահսիլ էթմէյէ վէ մինասիպ
թօփրաղը թանըլպ պուլմույա գանաաթ
էթմէմէլի՝ իլա պուլունտուղու մահալին
իգլիմինի տախի թարթմայա քէմալի

գուտրէթ քէսպ էթմիշ օլմալը, վէ պու
խուսուստա իլմի նէպատաթա վէ իլմի
հիքմէթէ աշնա օլսնլար միւշքիւլիյէթ
չէքմէզլէր. ֆագաթ տիկէր ըէչպէրլէր
պուլունտուգլարը մահալտէ էմսալի օլ-
մայան նէպատաթը էքիպ պիչմէք իսթէր-
լէրսէ՝ էն էյի ուսուլ՝ պիր իքի սէնէ պի-
րէր աղ էքիպ թէճրիւպէ էթմէլի վէ
սօնրա զիյատէ էքմէյէ հավէս էթմէլի
տիրլէր: Փամպուղ էքմէք իսթէյէն ըէչ-
պէրլէր տախի պու ուսուլի գուլանըպ,
իպթիտա փամպուղուն կէլիշէճէյինի
եախօտ կէլիշմէյէճէյինի աղնայըպ սօնրա
զըաաթընա պաշլամալը տըրլար. լաքին
փամպուղուն պիր գաչ ճընսը օլուպ՝
պիրի օլամատըղը հալտէ օպիրլէրինտէն
գաթի իւմիտ էթմէլի տէյիլ:

Փամպուղուն մահալը ասլիէսի Հին-
տիստան վէ Երապիստան կիպի տիւնեանըն
էն սըճագ թարաֆլարը օլուպ, օրալարտա
ֆիտանը աղաճ կիպի օլուր, վէ պէշ օն
սէնէ տայանըպ ճէսիմ մահսուլ վէրիր.
օրալարտան այրըլըպ սօուգ մէմէքէթլէ-
րէ տօղոու կիթմէտէ՝ եալընըպ պիր երլ

տայանրը վէ հէր սէնէ թօհումուն ու
 եէնիտէն էքմէք իճապ էտէր. նիհայէթ
 տահա ուզաղա վարմատա զրաաթը
 միւմքիւնսիւզ օլուր: Ահմալիքի մահ-
 րուսինին փէք չօգ եերէրինտէ փամպուզ
 օլապիլիր, ֆադաթ ըէչպէրէր հալէս վէ
 իհթիմաւ ըլա տալըանըպ՝ գուլանտըգ-
 լարը թօհում քէօթիւ իսէ տէյիշ-
 տիրմէտէն՝ վէ պիլտիքէրի ուսուլտէ
 գուսուր վար իսէ՝ էյիսինի թահսիլ էթ-
 մէտէն կէրի տուրմամալը տըրլար:

Պամպուզ էքիլէճէք թարլա սերթ
 րիւզկեարլարա գարշը օլմամալը վէ
 թօփրաղը տէրին վէ հաֆիֆճէ վէ ըու-
 թուպէթլի օլմալը, վէ սապան՝ միւմքիւ-
 նիւ մէրթէպէ տէրին սիւրիւլմէլի:
 Վէօքէր նէ գատար ուզանըպ տէրինէ
 էնէրսէ, օգատար մահսուլը պօլ օլուր.
 օվալարտա վէ տէրէ գըյըլարընտա պու-
 լունան միլլիք թապիր օլունան թօփ-
 րագլար հէփսինտէն մինասիպ տիր.
 չիւնքի նէ սաֆի գում կիպի գուրուրլար
 նէ տէ գաթը քիւ եախօտ թաշլըգ կիպի
 փէքիշիրէր: Փամպուզ կիւպրէտէն ղա-

յէթ խօշանըր. ֆագաթ գուլանըլան
կիւպրէէր օլտուդճա չիւրիւմիւշ օլմալը
քի գօլայ երիսին. էքսէրի էսքիմիշ կէօլ
վէ հափուզ չամուրու, վէ լաղլմ քիւ-
րիւնթիւէրի պու նէպատաթա չօդ եա-
րար:

Փամպուղուն թօխումու գուրու պիր
եերտէ՝ վէ խուսուսա իւզերինտէքի թիւ-
յիւ իլէ սագլանըրսա, պիր գաչ սէնէ
տայանըր. լաքին տայիմա թագէսի վէ
թարթըտա աղըրը վէ օլկունու էյի տիր.
հէմպաշգա մէմէքէթտէն թօխում ալը-
նըրսա՝ պագմալը քի իքի մահալին իզլիմի
պիրպիրինէ ույսուն. սըճագ եերտէն սօ-
ուզ եերէ կիլիրսէ, ալըշթըրմագ իչին պիր
իքի սէնէ էքիլմէյէ միւհթաճտըր: Պաղը
ճինս փամպուգ՝ թօխումունա օ տերէճէ
բըգը եափըշըգ տըր քի, նէ գատար ա-
յըրթլանսա կինէ պիր ազգալըր վէ թօ-
խումլար պիրպիրինէ պուլաշըպ էքմէտէ
զահմէթ չէքիլիր. էօյլէլէրինի էքմէզտէն
ինճէ թօփրագլա եախօտ գումլա օլմալը:

Թօխումու էքմէնին վագթի հեր եեր-
տէ պիր տէյիւ տիր. կէճէլէր պուզ

պաղլամամաղա պաշլատըղը վազըթ էք-
մէլի. էքսէրի Մարթ եարըսընտան Նի-
սան եարըսընա գատար էքիլէպիլիւր. վէ
սլուլուլթլու հավատա էքմէք էյի տիր
քի արտըսըրա եաղմուր եաղըպ թօ-
խումլար թէզ պիթսին. թօխումլար պիթ-
մէյիպ թօփրագտա չօգ վազըթ գալըր-
սա, եաղըլ օլտուղոնտան չիւրիւր վէ
պէօճէքլէր թէլէֆ էտէր. լայըգը իւզըէ
էքիլտիղի հալտէ ճէմիսի պիթէր:

Փամպուղ թօխումու սէրփմէյլէ էքիլէ-
պիլիւր. ֆագաթ սըրա սըրա տիքմէ հէփսին-
տէն էյի տիր. չիւնքի թօխումաղ կիթտիք-
տէն մատա թարլսնըն հէր թարաֆը պիր
սըգըգտա օլուր, արալարընատա հավա կի-
րէր վէ լազըմ օլան թիմար տախի էյի վէ
ազ մասրաֆլա օլուր: Սօն պահարտա թօփ-
րաղը տէրինճէ սիւրտիւքտէն սօնրա, գը շըն
պիր իքի տէֆա տահա սիւրիւպ վէ եապա-
նի օթլարը ալըրըպ՝ էյիճէ հասըլ էթմէլի
վէ իլք պահարտա տէֆա սիւրիւպ տիւզ-
լէյիպ՝ եա չափայլա սըրա սըրա պիրպի-
րինտէն իքիշէր ալագ ուզագ տէլէքլէր
աջըպ իւլէր տէօրտէր թօխումպիր նէրէ

պրագմալը, եախօտ տաճա գօլայ ուսու-
 լի՝ սափան ըլա տիւղ չըղըլար աչքայ թօ-
 խումու սըրսայլա էքմէլի: Թօխումուն իւ-
 ղէրինէ չօգ թօփրագ էօրթմէմէլի, խու-
 սուսա՝ էքիտիյի վագըթ՝ թօփրագ եաշ-
 օլուրսա, իւղէրինէ եալընըղ պիր իքի փար-
 մագ թօփրագ էօրթիւպ հաֆիֆճէ պաս-
 տըրմալը: Աքսէրի թօխումսէքիզ կիւնտէն
 եէշիլէնիր իսէ տէ, պագը տա կէճիքիր:
 Աըրալարըն արալարը պիր արշըն գատար
 օլմալը. վէ պիր սըրատա օլան ֆիտանլար
 պիրպիրինտէն եարըմ արշըն ըրագ օլմալը.
 չիւնքի զիյատէ սըգ օլտուղլարը հալտէ
 ֆիտանլար զայիֆ գալըր վէ մահսուլ
 գըթ օլուր: Ֆիտանլար թօփրագտան
 չըգմաղա պաշլատըղլարը կիպի, իլթ
 խըղմէթ էթրաֆլարընտա պիթէն եա-
 պանի օթլարը եօլմագ տըր. տէֆա
 եափրագլարը տէօրտ օլտուղու կիպի՝
 տիգգաթը պիր չափա վուրարագ թօփ-
 րաղը հումշաթմալը վէ քէօթլէրին ալթը-
 նա տօղըու չէքմէլի, օնլարը գավիլէշտիր-
 մէք վէ գուրագտան հըֆղ էթմէքիչիւն.
 վէ էկէր պիր գաշ քէօթ պիր եէրտէ եախօտ

պիրպիրինէ եագըն պիթմիշ վար ըսա՛յ էն է-
 յիւերտէն պիրէր թանէ պրագըպ պագիսինի
 եօմալը • քեզալիք թարլանըն պազը թա-
 րափընտա թօխում սէյրէք պիթիպ պօշ
 եէրլէր գալմըշսա պու ֆագլա ֆիտան-
 լարտան օրայա տիքիպ տօլտու ըմալը : Պու-
 շէյիհմալ օլունուպ թարլանըն պազը եէր-
 լէրի պօշ պրագըլըրսա՛յ հալիիլէ օրալարա
 լազըմօլան թիմար տա օլունմազ վէ թարլա
 ֆէնալաշըպ՝ էրթէ սէնէսի տախի մահսու-
 լա տա քէտէրի օլուր :

Փամպուղ թարլասընը սուլարլար վէ
 պազըսընը տա սուլամազլար, պու խու-
 սուստա հալընըզ հաւանըն սըճագլըղընա՛յ
 թօփրաղըն ճոնսընա՛յ վէ փամպուղուր
 ճընսընա՛յ պագըպ տաւրանմալը • էկէր
 հաւա չօգ սըճագ վէ թօփրաղ փէք
 գուրագ իսէ՛յ եախօտ թօխում սուլան-
 մաիլէ հասըլա կէլմիշ իսէ՛յ եինէ սու-
 լանմա իճապ էտէր • Ֆագաթ սուլանտը-
 ղը հալտէ տախի հալընըզ ֆիտանլար
 քիւչիւք իքէն սուլամալը • պէօյիւտիւքտէն
 ածնրա սուլանըրսա չիչէք աչըլմասը վէ
 մահսուլուն եէթիշմէսի կէրի գալըր :

Պազը տա փամպուղուն Ֆիտանը զիյատէ
 պոյ սիւրիւս մահսուլու ազ վերիւր, եա-
 խօտ կէճ գալըս մէյվէսի եէթիշմէզ,
 պու միսիլլիւ մահալլէրտէ չիչէքլէր
 գուրումայա վէ Ֆիտան պիր այագտան
 զիյատէ պոյ սիւրմէյէ պաշլատըզը կիպի,
 գուվվէթի աշաղա թօփլայըս մէյվէլէրի
 եէթիշտիրթմէք իչին՝ շահլարըն թէփէ-
 լէրինի թըրնաղլա գըրմալը: Չիչէք տէօ-
 քիւլտիւքտէն սօղըա, գօզալար մէյտանա
 կէլիր, պունլար իլք էվվէլ հէշիլ օլուս,
 պատէհու սարարըր, վէ փամպուգ եէ-
 թիշտիքտէ՝ գօզալար գուրուլուս, քէն-
 տիլիյինտէն եարըլըս սչըլըր, օ վա-
 գըթ պիրէր սէփէթ ալըս հէր կիւն
 թարլանըն իչինի տօլաշմալը, վէ աչըլան
 գօզալարըն իչինտէն իքի փարմագլա
 փամպուղու թուլուս չէքմէլի, վէ սէ-
 փէտէ գօտուգտան սօղըա սալլամալը վէ
 սիլքմէլի, քի իչինտէ պուլունան գուրտ-
 լար վէ փարչալար տըշարը տէօքիւլտին:
 Պազը ըչպէրլէր գօզալարը գըրըս թօփ-
 լարլար վէ սօնըա փամպուղու չըգարըր-
 լար, պու ուսուլ իլէ խըզմէթ իքի օլ-

տուգտան մատա գօղս փարչալարը գը-
րըլըպ փամպուղա պուլաշըր վէ պահա-
սընը գըրար: Փամպուղ թէմիզ վէ պէ-
յազ օլուրսա պահասը եիւքսէք օլուր .
պու ճիհէթտէն լազըմ օլան շու աղ պիր
տիգգաթտան տա կէրի տուրմամալը . գու-
րագ վէ սըճագ վազըթտա թօփլամալը վէ
րիւզկեարըլ գուրու վէ թէմիզ պիր տէօշէ-
մէ իւզէրինէ եայըպ պիր գաչ կիւն տահա
գուրութմալը, լաքին էյի տիգգաթ էթ-
մէլիքի փամպուղու եայտըղըն եերէ հայ-
վանլար կիրիպ թօխումոն եէմէսինլէր:
Սօն իշ փամպուղու թօխումտան այըր-
մագ տըր . չիւնքի փամպուղ տէտիյի-
միզ թօխումոնն իւզէրինտէքի թիւյ-
լէր տիր, պու թիւլէր թօխումա սը-
գըճա եափըշըգ օլտուղու իչիւն այըր-
մասը էփ էյիճէ ղահմէթլի տիր, վէ էլ
իլէ օլմասընա չօգ վազըթ իսթեր . պու
խըզմէթի իճրա էտեր պիր գաչ թիւրլիւ
չարզլար վար տըր . ֆագաթ հէփսինտէն
սուհուլէթլիսի Եմերիգատա գուլլան-
տըզլարը ճիւ թապիր օլունան տըրքի աղ
գուվլէթ սարֆ էտերէք քիւլլիւէթլի իշ

պիթիւրիւր վէ փամպուղու թէմիզ չըգարըր :

Մէմալիքի () օմանիէնին Ֆազիր քէօյլէրինտէ պու սատէ ալաթ գուլ-
լանըլապիւրի : Տէտիյիմիզ ալաթ ի-
քի օղլալը պիչիմի սըրըզլարտան իպա-
րէթ տիր . սըրըզլար պիր պիրինէ զըտտ
պիրի պիր թարաֆա , օպիրի օպիր թա-
րաֆա տէօնէր . վէ սըրըզլարըն իւս-
տիւնտէ պիր ուճտան օպիր ուճատաք՝
ուզուէլուղունաւ եարըզլար օլմալը , քի
փամպուղ եարըզլարա եափըշըն , վէ
թօհումլար տէօքիւլսիւն : Սօղրա սը-
րըզլարըն իւսթիւնտէն փամպուղու թօփ-
լայըս , վէ քիրինի թէմիզլէտիքտէն սօղրա ,
փամպուղու չըգարըս տէմէթ էթմէլի :

Փամպուղա զարարը պէօճէքլէր վար .
պունըլարըն պիրի փամպուղ պէօճէյի
թապիր օլունան տըր , քի իքի իւչ կիւ-
նիւն իչլինտէ պիւթիւն եափրազլարընէր ,
վէ վէրտիյի զարար օն այ գատար սիւ-
րէր : Պու պէօճէք էքսէրի Հինտտէ վէ
Ըմերիգատա պուլունուր . Լվըօփատա
օլմազ : Պունըլար փէյտա օլմասըն տէյիւ
տայմա տիգդաթլը վէ ույանըզ օլմալը :

